Lietas Nr.A420366812
Lietas arhīva Nr.SKA-0150-14

SPRIEDUMS

Rīgā 2014.gada 11.jūlijā

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese D.Mita

tiesnese V.Krūmiņa

tiesnese R.Vīduša

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2011.gada 21.decembra lēmuma Nr.1-24/2568-J atzīšanu par prettiesisku un informācijas izsniegšanu, sakarā ar Tieslietu ministrijas kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 26.augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2011.gada 30.novembrī pieteicējs /pers. B/ vērsās Tieslietu ministrijā, lūdzot informāciju par Tieslietu ministrijas pastāvīgajā Krimināllikuma darba grupā izskatītajiem jautājumiem, t.i., atzinumiem, pamatojoties uz kuriem likumprojektā „Grozījumi Krimināllikumā" ietverti grozījumi, kas paredz atteikšanos no atkārtotības kā noziedzīgu nodarījumu kvalificējošas pazīmes un sodu sankciju samazināšanu, kā arī informāciju par lietas virzību.

2011.gada 21.decembrī Tieslietu ministrija pieteicējam sniedza atbildi Nr.1-24/2568-l, kurā ietvēra atbildes (informāciju) saistībā ar uzdotajiem jautājumiem.

[2] Pieteicējs iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, kurā lūdza atcelt Tieslietu ministrijas lēmumu Nr.1-24/2568-l un uzlikt pienākumu Tieslietu ministrijai izsniegt darba materiālus par darba grupā izskatītajiem jautājumiem un saņemtajiem atzinumiem, pamatojoties uz kuriem likumprojektā „Grozījumi Krimināllikumā" ietverti grozījumi, kas paredz atteikšanos no atkārtotības kā noziedzīgu nodarījumu kvalificējošās pazīmes, un kas paredz izmaiņas sodu sankcijās.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 26.augusta spriedumu pieteikums apmierināts. Tiesa atzina par prettiesisku Tieslietu ministrijas lēmumu, kā arī uzlika pienākumu izsniegt prasīto informāciju.

Tiesa konstatēja, ka, atsakoties izsniegt informāciju, iestāde pieteicēju informējusi, ka tā nav tiesīga izsniegt darba materiālus, savukārt tiesai norādījusi, ka tā ir sniegusi pieteicējam detalizētu informāciju par attiecīgajiem grozījumiem Krimināllikumā. Līdz ar to iestāde ne pieteicējam, ne tiesai nav spējusi pamatot, kāpēc tā nav tiesīga izsniegt pieteicēja pieprasīto informāciju. Iestāde nav arī paskaidrojusi, vai un kāpēc pieteicēja pieprasītā informācija atbilstoši Informācijas atklātības likuma normām ir noteikta kā informācija iestādes iekšējai lietošanai. Šāds ierobežojums neizriet no normatīvajiem aktiem un pieteicēja pieprasītās informācijas satura. Iespēja pieteicējam iepazīties ar likumprojekta izstrādes darba materiāliem nekādi neapdraudēja iestādes darbību vai citas aizsargātās intereses.

[4] Tieslietu ministrija iesniegusi kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas spriedumu, lūdzot to atcelt. Sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

[4.1] Tiesa nepamatoti atcēla Tieslietu ministrijas lēmumu, jo lietā ir izšķirams jautājums, vai iestādei uzliekams pienākums izsniegt informāciju. Šādā gadījumā lēmuma, ar kuru atteikts izsniegt informāciju, atcelšanai nav nozīmes.

[4.2] Tiesa nav piemērojusi Informācijas atklātības likuma 11.^{2}panta trešo un ceturto daļu. No minētajām tiesību normām izriet iestādes pienākums izvērtēt, vai informācijas pieprasījums ir samērojams ar iestādes rīcībā esošajiem resursiem, kā arī jāņem vērā izsniedzamās informācijas apmērs. Konkrētajā gadījumā ministrijā izveidotā darba grupa izstrādāja attiecīgos grozījumus Krimināllikumā divus gadus, kā rezultātā likumā tika izdarīti 339 grozījumi. Tiesa nav apsvērusi informācijas izsniegšanas lietderību pilnā apjomā.

[4.3] Tiesa nepareizi interpretējusi Informācijas atklātības likuma 1.panta 1.punktu un 11.^{2}panta pirmo daļu. No minētajām normām izriet, ka informāciju var izsniegt dažādos veidos. Sniedzot pieteicējam apkopojošu informāciju, iestāde ir izsniegusi pieteicēja prasīto informāciju.

[4.4] Konstatējot Latvijas Republikas Satversmes 100.pantā noteikto tiesību uz informāciju pārkāpumu, tiesa nav ņēmusi vērā nepieciešamību samērot personas tiesības no vienas puses un sabiedrības interesi no otras attiecībā uz ieguldāmajiem materiālajiem un cilvēkresursiem, kas nepieciešami, lai apkopotu un sagatavotu visu pieteicēja pieprasīto informāciju. Turklāt nav aizsargājama tiesību ļaunprātīga izmantošana (pieteicējs kopš 2013.gada sākuma līdz septembrim vērsies ministrijā ar iesniegumiem 20 reizes un norādījis, ka viņa mērķis ir iekļūt Ginesa rekordu grāmatā kā personai, kura iesniegusi visvairāk sūdzību valsts iestādēs).

Motīvu daļa

[5] Saskaņā ar Informācijas atklātības likuma 2.panta trešo daļu informācija ir pieejama sabiedrībai visos gadījumos, kad likumā nav noteikts citādi. Izskatāmajā lietā iestāde nav norādījusi, ka informācijas pieprasījums iesniegts par ierobežotas pieejamības informāciju. Līdz ar to atbilstoši šā likuma 4.pantam uzskatāms, ka pieteicējs ir pieprasījis vispārpieejamu informāciju.

[6] Rajona tiesa ir uzdevusi iestādei izsniegt pieteicējam darba materiālus par Krimināllikuma darba grupā izskatītajiem jautājumiem un saņemtajiem atzinumiem, pamatojoties uz kuriem likumprojektā „Grozījumi Krimināllikumā" ietverti grozījumi, kas paredz atteikšanos no atkārtotības kā noziedzīgu nodarījumu kvalificējošās pazīmes un izmaiņas sodu sankcijās. Tas nozīmē, ka tiesa uzdevusi izsniegt visus likumprojekta izstrādes materiālus, kas saistīti ar attiecīgajiem grozījumiem.

Iestāde kasācijas sūdzībā norāda uz attiecīgā likumprojekta apjomīgumu un vērš uzmanību, ka faktiski pienākumu sniegt informāciju ir izpildījusi, jo atbildes vēstulē pieteicējam ir izvērsti paskaidrojusi attiecīgo grozījumu būtību. Līdz ar to, lai arī darba materiāli nav izsniegti, informācija pieteicējam nav liegta.

[7] Attiecībā uz pirmo iestādes iebildumu Augstākā tiesa secina, ka iestāde pārprot rajona tiesas spriedumu. Ar spriedumu nav uzdots izsniegt visus likumprojekta izstrādes materiālus, bet gan tikai tos, kas attiecas uz atsevišķiem grozījumiem saistībā ar atkārtotības tiesisko regulējumu. Līdz ar to nav pamatots kasācijas sūdzībā minētais, ka ar attiecīgajiem grozījumiem tika paredzēts izdarīt Krimināllikumā 339 grozījumus un ka tādējādi izsniedzamais informācijas apjoms ir nesamērīgs. Pieteicēju interesē tikai tā daļa no likumprojekta, kas attiecas uz atkārtotību, nevis viss Saeimā iesniegtais likumprojekts. Rajona tiesa ir spriedusi tikai par šo daļu.

[8] Savukārt argumentu par to, ka pieteicēju interesējošo informāciju sniegusi citā veidā (ietverot to vēstules tekstā), iestāde norādījusi arī paskaidrojumos rajona tiesai. Augstākās tiesas ieskatā, rajona tiesai vajadzēja pievērst šim argumentam uzmanību.

Informācijas atklātības likuma 11.^{2}pants reglamentē pieprasītās informācijas izsniegšanas veidus. Tajā noteikts, ka pieprasīto informāciju izsniedz mutvārdos, rakstveidā vai, ja tas iespējams, izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus (panta pirmā daļa). Izsniedzot pieprasīto informāciju, iestāde pēc iespējas ievēro pieprasītāja norādīto informācijas saņemšanas veidu (panta otrā daļa). Iestāde var atteikties izpildīt informācijas pieprasījumu vai tā izpildes nosacījumus, ja informācijas pieprasījums vai tā izpildes nosacījumi nav samērojami ar iestādes rīcībā esošajiem resursiem, proti, informācijas pieprasījuma vai tā izpildes nosacījumu izpildes rezultātā ir apdraudēts iestādes darbs vai citu personu tiesības (panta trešā daļa). Iestāde var uzaicināt privātpersonu iestādei un privātpersonai abpusēji pieņemamā laikā iepazīties ar pieprasīto informāciju iestādē, ja informācijas pieprasījums ir nesamērīgi apjomīgs vai informācijas izsniegšana ārpus iestādes nav iespējama informācijas uzglabāšanas nosacījumu dēļ (panta ceturtā daļa).

No minētā regulējuma secināms, ka iestāde pēc iespējas ņem vērā personas vēlmi saņemt informāciju konkrētā veidā. Tajā pašā laikā informācijas izsniegšanā ir ievērojams saprātīgs līdzsvars starp personas tiesībām saņemt informāciju, tostarp konkrētā veidā, un iestādes resursiem šo tiesību nodrošināšanā.

[9] Lai izvērtētu iestādes argumentu, ka informācija pēc būtības ir ietverta iestādes atbildē, ir jākonstatē, ar kādiem jautājumiem pieteicējs vērsās iestādē.

Kā redzams no lietas materiāliem, pieteicējs ir iesniedzis divus iesniegumus (*sk. 20. un 22.lietas lapu*). Tajos pieteicējs lūdzis:

1) iepazīstināt viņu ar Tieslietu ministrijas izveidotās darba grupas sēdē izskatītajiem jautājumiem, t.i., atzinumiem, kuru rezultātā likumprojektā „Grozījumi Krimināllikumā" paredzēts atteikties no atkārtotības kā noziedzīga nodarījuma kvalificējošās pazīmes un samazināt soda sankcijas (piemēram, Krimināllikuma 175.panta pirmajā un otrajā daļā un 193.panta otrajā un ceturtajā daļā);

2) informēt, kādā stadijā ir attiecīgais likumprojekts;

3) informēt, kad likumprojektu paredzēts izskatīt Saeimā;

4) informēt, kādi precizējumi ir veikti un kā tie attiecas uz Krimināllikuma 47., 48., 175. un 193.pantu;

5) informēt, kā paredzētie grozījumi būs attiecināmi uz viņam piespriesto sodu, proti, vai viņam šobrīd noteiktais sods būs lielāks par maksimāli paredzēto Krimināllikuma 193.panta otrajā daļā.

Kā redzams no iesniegumu satura, kā pirmais ir izteikts lūgums iepazīstināt pieteicēju ar izskatītajiem jautājumiem, t.i., atzinumiem, savukārt pārējie attiecas uz informācijas kā ziņu sniegšanu vai izskaidrošanu. Līdz ar to pieteikumā tiesai paustais iebildums, ka iestāde nepamatoti nav izsniegusi darba materiālus, pirmšķietami vērtējams kā pārāk plašs attiecībā pret iestādei izteiktajiem lūgumiem. Četri no informācijas lūgumiem nav saistīti ar materiālu izsniegšanu, savukārt lūgums „iepazīstināt mani ar [..] izskatītajiem jautājumiem, t.i., atzinumiem" nav viennozīmīgi interpretējams kā lūgums izsniegt visus likumprojekta izstrādes materiālus.

[10] Kā secināms no iestādes atbildes, tā ir uztvērusi pieteicēja iesniegumus kā lūgumu sniegt informāciju saistībā ar konkrētu likumprojektu un tā virzību. Turklāt, kā iestāde norādījusi paskaidrojumos rajona tiesai, no pieteicēja teiktā iestāde secinājusi, ka pieteicējam ir nepieciešams iegūt informāciju par likumprojektā paredzētajiem grozījumiem, lai viņš varētu noskaidrot, vai minētie grozījumi var ietekmēt viņam piespriestos sodus krimināllietā. Atbilstoši šai izpratnei iestāde informāciju ir sniegusi aprakstošā veidā.

Ja likumprojekta izstrādes materiāli ir vispārpieejama informācija, tad nav pamatots iestādes atbildē teiktais, ka tā nav tiesīga materiālus izsniegt. Tajā pašā laikā iestāde apgalvo, ka visu nepieciešamo informāciju ir ietvērusi atbildes tekstā. Līdz ar to, neizvērtējot iestādes atbildi, ir pāragri secināt, ka informācija noteikti nav izsniegta. Vispārīgi personai nav pienākuma pamatot vispārpieejamas informācijas pieprasījumu. Tajā pašā laikā, ja iestādei tas bijis zināms, tad šo faktu var ņemt vērā, apsverot, vai iestāde ir izsniegusi personu interesējošo informāciju.

[11] Attiecībā uz iestādes pienākumu izsniegt konkrētu dokumentu vai iespēju aprobežoties ar tā aprakstīšanu Augstākā tiesa 2012.gada 17.februārī ir taisījusi spriedumu lietā Nr.SKA-53/2012, kurā atzinusi, ka ar ierēdņu amatu aprakstu vispārīgu atstāstīšanu nav pietiekami, ja persona ir lūgusi izsniegt ierēdņu amatu aprakstus. Tomēr šajā lietā izteiktā atziņa neliedz citā lietā izdarīt atšķirīgu secinājumu. Minēto atziņu Augstākā tiesa izteica konkrētās lietas apstākļos, kad personai bija būtiski pašai pārliecināties, vai policijas inspektoru darbība atbilst amatu aprakstos norādītajam (*sk. minētā sprieduma 7.punktu*).

[12] Ievērojot iepriekš teikto, rajona tiesas spriedums ir atceļams, lai tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai un otrajai daļai rūpīgāk pievērstos pieteicēja iesniegumu un iestādes atbildes saturam.

[13] Iestāde pamatoti kasācijas sūdzībā norādījusi, ka, lai izlemtu pieteicēja pieteikumu, nav nepieciešams atsevišķi lemt par Tieslietu ministrijas atbildi pieteicējam. Ņemot vērā, ka pieteicējs prasa, lai tiesa uzdod iestādei sniegt informāciju, šīs lietas ietvaros ir pietiekami izlemt šo prasījumu.

Apstāklis, ka rajona tiesa ir izspriedusi abus prasījumus, pats par sevi nav pamats tiesas sprieduma atcelšanai, tomēr, ievērojot, ka tiesas spriedums ir atceļams citu iemeslu dēļ, minētais ir ņemams vērā, izskatot lietu atkārtoti.

[14] Visbeidzot, ilgstoši zinot pieteicēju kā ļoti aktīvu pieteikumu iesniedzēju administratīvajā tiesā, no kuriem liela daļa ir nepieļaujami vai nepamatoti (*sk., piemēram Augstākās tiesas 2009.gada 11.decembra lēmumu lietā Nr.SKA-920/2009*), Augstākā tiesa kā vērā ņemamu uzskata arī kasācijas sūdzībā norādīto par vispārīgu pieteicēja vēlmi ļaunprātīgi izmantot savas tiesības. Lietu izskatīšanā ir jāpatur prātā, ka persona savas tiesības drīkst izmantot atbilstoši to būtībai, kas nozīmē arī godprātīgu to izmantošanu. Proti, cilvēktiesības nevar tikt izmantotas, lai būtībā vērstos pret cilvēktiesību sargājošajām demokrātiskas valsts vērtībām. Ja persona nepamatoti ar saviem informācijas pieprasījumiem vai iesniegumiem sniegt atbildi pēc būtības prasa pārmērīgus resursus no valsts puses, tas līdz ar to nepamatoti ierobežo citu personu tiesības saņemt informāciju vai atbildi pēc būtības, jo valsts nespēj pienācīgi tos izskatīt (*sk. Augstākās tiesas 2007.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-194/2007 15.punktu*).

Minētais nenozīmē, ka pieteicējs nevar izskatāmajā lietā īstenot tiesības saņemt informāciju. Tajā pašā laikā pieteicēja paša rīcība ilgstošā laikā ir novedusi pie tā, ka ir mazāka ticamība viņa izteiktajiem apsvērumiem, un interpretējamu apstākļu gadījumā var būt pamatoti apšaubīt pieteicēja teikto (piemēram, noskaidrojot viņa viedokli attiecībā uz iesnieguma saturu un nepieciešamību saņemt informāciju konkrētā veidā).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

nosprieda

Atcelt Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 26.augusta spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Atmaksāt Tieslietu ministrijai iemaksāto drošības naudu 71,14 *euro*.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	*(paraksts)*	D.Mita
Tiesnese	*(paraksts)*	V.Krūmiņa
Tiesnese	*(paraksts)*	R.Vīduša